

Leesverslag Kreutzeronate (Margriet de Moor)

Sanne Slabbers

© havovwo.nl (juli 2003)

Primaire gegevens.

Auteur: Margriet de Moor
Titel: Kreutzeronate
Ondertitel: Een liefdesverhaal
Verschenen in: 2001
Aantal blz.: 141
Leestijd: ± 5 uur

Formele kenmerken.

A motto: *De plicht van de kuisheid houdt nogal wat in. Willen wij dat onze vrouwen hun bereidwilligheid intomen?*

Ik zie geen huwelijken sneller de mist ingaan en mislukken dan wanneer ze gericht zijn op schoonheid en amoureuze verlangens. Er zijn steviger en duurzamer fundamenten nodig, en een oplettende blik; dat onbekookte gedrag is nergens goed voor.

Michel de Montaigne

B opdracht: -;
C indeling: -delen: -;
-hoofdstukken: 17, waarvan 16 gewone en het laatste hoofdstuk is aangegeven met: Zestien jaar later;
-hoofdstukaanduiding: met cijfers;
-lettertype: rechtopstaand, sommige woorden cursief.

Samenvatting

Het boek begint met tien jaar nadat de ik-persoon, een jonge musicoloog, samen met Marius van Vlooten, een blinde criticus, naar Bordeaux was gereisd. Hij kwam toen met hem in gesprek toen Van Vlooten in de hal van de Brusselse luchthaven, ondanks zijn gezwaai met zijn blindenstok, tegen een marmeren zuil opbotste. Ze waren toen beiden op weg naar Bordeaux, waar in het Château Mähler-Bresse een masterclass voor strijkkwartetten gegeven werd. Maar het vliegtuig had vertraging, waardoor ze samen nog iets gingen drinken in een bar op de luchthaven.

Van Vlooten vertelde hem hoe het kwam dat hij blind was geworden. In de tijd dat hij rechten had gestudeerd, had hij namelijk een vrouw ontmoet, Ines, waarvoor hij meer gevoelens had gekregen. Dit was echter niet wederzijds, want zij koos voor haar studie en liet hem achter. Hij heeft zich toen een pistool gepakt en een kogel door zijn hoofd geschoten. Dit overleefde hij, wat hij echter nooit had gedacht. Maar de kogel had een oogzenuw geraakt, waardoor hij blind is geworden.

Na dit voorval dacht hij dat hij nooit meer verliefd kon worden en een relatie kon beginnen, maar door de ik-persoon, waar Van Vlooten in Bordeaux regelmatig mee optrekt, ontmoet hij Suzanna Flier. De eerste violiste van het Schulhoff Kwartet.

De ik-persoon kende haar al vanaf zijn studietijd, maar heeft nooit een relatie met haar gekregen. Hij stelt haar aan van Vlooten voor en praten over haar als ze in de lounge van het Château Mähler-Bresse zitten. Ze had Van Vlootens belangstelling gewekt, nadat de musicoloog haar had beschreven, omdat Van Vlooten haar natuurlijk niet kon zien.

De masterclass, waar Van Vlooten en de musicoloog voor kwamen, werd gegeven in een aparte zijvleugel van het château. Leraren en leerlingen kwamen elkaar overdag en op de gekste uren van de nacht veelvuldig op de gangen tegen om een partij of een partituur uit te wisselen of elkaar zonder uitstel een onweerstaanbaar nieuwe inval voor te spelen.

Leesverslag Kreutzer-sonate (Margriet de Moor)

Sanne Slabbers

© havovwo.nl (juli 2003)

De musicoloog werkte aan een studie over een van de grootste ensembles uit de geschiedenis van het strijkkwartet, het Weense Kolisch Kwartet. Daarom mocht hij als waarnemer de lessen van zijn voormalige altist Eugene Lehner bijwonen. Deze man kent het eerste strijkkwartet van Janáček noot voor noot uit zijn hoofd. In dit muziekstuk moet Suzanna de vrouw vertolken.

Op 15 augustus verliet de musicoloog Château Mähler-Bresse. Dit was twee dagen nadat de masterclass was afgelopen en het laatste concert was gespeeld. De vlucht naar Schiphol ging wat gehaast en de stewardess legde wel erg veel uit, wat hem nogal irriteerde.

Als hij in het vliegtuig zit denkt hij terug aan de middag. Suzanna had toen een zwarte vlinder uit haar kamer willen bevrijden, was op de vensterbank gaan staan en was toen uit het raam gevallen. Ze had een enorme schreeuw gegeven en zich onmiddellijk vastgegrepen aan een van de scheuten van een Gloire de Bordeaux, de wilde druif. Van Vlooten was bij haar op haar kamer geweest. Ze hadden de liefde bedreven, waardoor Suzanna dan ook helemaal naakt was geweest. De musicoloog had Van Vlooten toen helemaal in ontredde op de gang aangetroffen en was met hem terug naar de kamer gegaan waar hij hem alles wat gebeurd was had uitgelegd. De twee hadden dus een relatie met elkaar gekregen.

Tien jaar nadat de musicoloog met Marius van Vlooten naar Bordeaux was gereisd, trof hij hem weer aan op Schiphol. Nu waren ze beiden onderweg naar de Festspiele in Salzburg. Omdat de musicoloog vrijwel meteen na hun eerste ontmoeting voor zijn werk naar Princeton had moeten verhuizen, was de zomerse week heel snel in vergetelheid weggezonden.

Maar ze kwamen dus weer in gesprek en Van Vlooten vertelde hem dat Suzanna hem twee weken geleden had verlaten. Hij had deze ochtend juist een brief van haar advocaat ontvangen. Ze wenste op grond van geestelijke wreedheid een scheiding, verlangde een alimentatie die niet mals, maar ook beslist niet onredelijk was en eiste de zorg op voor het kind.

Ook vertelde hij hem dat hij en Suzanna een huis met een bijgebouw in de duinen in Wassenaar hadden betrokken waar je wel de zeewind maar net niet de zee zelf kon horen. Hier ontvingen ze geregeld vrienden en familie. Hij vond die avondjes meestal prettig, en vooral als er mensen kwamen met wie echt te praten of te lachen viel, gaf het hem een enorme voldoening aldoor te weten dat zij aan zijn zijde was. Hij pronkte dan met haar als met een kunstwerk dat als elk kunstwerk eigengereid, in zichzelf rustend was, dat hij bij wijze van gunst wel in intieme kring wilde vertonen. Met bovenmenselijke inspanning lukte het hem dan te vergeten dat ze een paar keer per week met het kwartet repeteerde en optrad en dat de musicus als een mens in een mens met intimiteiten leeft waar een ander zelfs geen vermoeden van heeft.

Van Vlooten ging daarna verder hem te vertellen hoe hij het onmogelijke had gedaan om zijn gezinsgeluk eigenhandig af te breken en naar een onafwendbaar einde te helpen. Hij had namelijk liever dat ze niet meer optrad, maar ze moest die avond spelen. Ze was in het rommelhok geweest en het had zo hard gewaaaid dat de wind de deur van het hok zo hard had dichtgeslagen, dat de gammele kruk uit het slot was gevlogen en ze dus opgesloten was. Van Vlooten had net gedaan alsof hij haar geschreeuw niet hoorde en had haar in het hok laten zitten. Maar na een tijdje was ze dan toch eindelijk door de vrouw van de chauffeur bevrijd, die in een huisje naast dat van hun woonde.

Door zijn jaloezie ging hun relatie kapot. Hij wilde van haar af. Onder andere omdat ze hem al jaren met de altist uit het Schulhoff Kwartet bedroog.

Op een ochtend was hij aan de ontbijttafel gaan zitten en terwijl hij met hun zesjarige zoontje, Benno, zoals altijd wat zat te kwebbelen, schoven de gewone dagelijkse dingen weer aaneen en bedacht hij zich een paar erg belangrijke vragen. Wanneer, en hoe? Hij bedacht zich een heel plan. Hij wilde het gaan doen in het appartement dat door zijn zwager werd gebouwd en aan zee lag. Hij wilde Suzanna over het appartement informeren, haar warm praten voor een verandering in hun leven en haar nieuwsgierig genoeg maken om eens met hem te willen gaan kijken. Eigenlijk wilde hij de laatste periode geen woord meer met haar wisselen, dus werd ze kwaad, stond tegen hem te schreeuwen en eiste dat hij zijn mond open deed. Maar hij concentreerde zich alleen maar op een daad die hij nog geen seconde als iets werkelijks zag, maar die hem wel interesseerde en rustig maakte.

Leesverslag Kreutzersonate (Margriet de Moor)

Sanne Slabbers

© havovwo.nl (juli 2003)

Op een donderdagavond toen Suzanna in de serre zat en klaar was met telefoneren vroeg hij haar of ze de volgende dag eens met hem naar het appartement wilde gaan kijken. Ze aarzelde maar ging de volgende ochtend toch met hem mee.

Het was een prachtige meiochtend. Toen Suzanna terug kwam van het naar school brengen van hun zoontje, reden ze samen naar het appartement. Bij het appartement aangekomen ging Van Vlooten haar tikkend voor naar de hal waar het tochtte door het ontbreken van ramen en deuren en gingen ze de trappen op naar het dakterras, de plaats waar het zou gaan gebeuren. Hij voelde geen enkele twijfel, want haar bedrog stond met zekerheid vast, al deed het hem toen niet veel pijn meer. Zijn poging mislukte echter, doordat ze een niesbui kreeg, waardoor het moment al voorbij was. Ze heeft in de gaten gehad dat hij iets van plan was, want hierna rende ze door de zitkamer naar de trappen. Ze liet hem alleen achter in het appartement, maar een Duitse vakantieganger bracht hem terug naar hun huis. Hij durfde hier echter niet naar binnen te gaan.

Het vliegtuig landde in Salzburg. Na de landing hielp de musicoloog Van Vlooten met zijn bagage en namen ze afscheid van elkaar.

Zestien jaar later komt hij (de ik-persoon) eindelijk achter het einde van het verhaal. Hij woonde in Boston en moest weer op reis. Hij nam op die heldere koude dag een taxi om vanuit Boston naar Schiphol te vliegen en onderweg de namen van Van Vlooten en die van Suzanna tegen te komen en even heel stil te worden. Er stond namelijk een dodenadvertentie van Suzanna in de krant. Ze was overleden!

Er stond dat Suzanna Flier, innig geliefde echtgenote en moeder, was omgekomen door een noodlottig ongeval, een vliegtuigcrash. De annonce was opgesteld namens vier gezinsleden uit Wassenaar: Marius van Vlooten, Benno, Beatrijs en Lidwien. Ze waren weer verzoend.

Eerste reactie achteraf.

Ik vind dit werk:

	1 niet	2 een beetje	3 erg
Spannend		X	
Meeslepend		X	
Ontroerend		X	
Grappig		X	
Realistisch			X
Fantasierijk		X	
Interessant		X	
Origineel			X
Goed te begrijpen			X

Dit werk heeft me aan het denken gezet. Ja

Ik heb iets aan dit werk gehad. Ja

Dit werk spreekt me wel aan, omdat ik het verhaal erg realistisch vind. Ik kan me de gevoelens van Marius van Vlooten goed voorstellen en vind het knap dat hij toch nog met het vliegtuig (alleen) naar de strijkkwartetten gaat, ondanks zijn blindheid.

In het begin moest ik me wel door het boek heen slaan, omdat ik het niet helemaal snapte. Het wordt allemaal zo door elkaar verteld (het begint al met tien jaar nadat hij Van Vlooten voor het eerst ontmoette) en ik vond het erg verwarrend en lastig, dat de ik-persoon geen naam heeft.

Leesverslag Kreutzeronate (Margriet de Moor)

Sanne Slabbers

© havovwo.nl (juli 2003)

Onderwerp

Het boek is een roman over liefde, noodlot en jaloezie. Muziek is ook een onderwerp, dat in het boek een belangrijke rol speelt. In deze roman geeft de schrijfster het gespreksthema van de meesters Beethoven en Janáček, over liefde, passie en jaloezie een nieuwe draai.

Het gevaar wordt in dit boek verbeeld door vliegtuigen. De tragische huwelijksgeschiedenis van Van Vlooten en de violiste Suzanna Flier wordt verteld tijdens vertragingen veroorzaakt door een vliegramp.

Thema

Het belangrijkste thema van het boek is, denk ik, de liefde, 'de verliefde meester'. De ondertitel is niet voor niets: 'Een liefdesverhaal'. Dat komt doordat de blinde politicus, Marius van Vlooten, blind is geworden, doordat hij het leven niet meer zag zitten en zich om een verloren liefde in het hoofd schoot. In het verloop van het boek krijgt hij toch nog een relatie met de eerste violiste van het Schulhoff Kwartet, Suzanna Flier.

In alles wat De Moor schrijft richt ze zich sterk op de sensaties van de zintuigen - alles draait om kijken, luisteren, voelen, proeven, om sensualiteit, erotiek. Dat geldt bij uitstek voor Kreutzeronate. De verliefdheid van de blinde muziekcriticus in die roman is een verhevigde en vertekende vorm van waarneming.

Personen

De belangrijkste personen die in het verhaal voorkomen zijn de, Marius van Vlooten, de ik-persoon en Suzanna Flier. Een bijpersoon is Ines.

-*Marius van Vlooten*: blind criticus en een patriciërszoon. Hij gold en geldt als een briljant criticus, onafhankelijk, die met een fijne pen bijvoorbeeld kaan aanduiden wanneer de buitenissigheid van de twintigste-eeuwse muziek een doel is, een uitvlucht, en wanneer ze onontkoombare resultaat is van de geest die een standpunt inneemt.

Hij had rechten gestudeerd, de studie van zijn vader en opa, die voor de een op een ministerpost was uitgelopen, terwijl de ander, de opa, het tot een opperstalmeesterschap had gebracht in het tijdperk van Juliana. Hij was een getalenteerd en rijk opgevoed kind geweest.

Nadat hij blind geworden is denkt hij nooit meer een relatie te krijgen, maar als hij Suzanna Flier ontmoet verandert dat. Hun relatie is niet optimaal, maar ze trouwen en krijgen kinderen.

-*De ik-persoon*: hij was student aan het Musicologisch Instituut van de Universiteit van Amsterdam, had een beurs, een bijbaantje, geen cent van thuis en afgestudeerd op Schönberg. Hij was toen 22 jaar.

Tijdens de studieweek in Bordeaux werkte hij aan een studie over een van de grootste ensembles uit de geschiedenis van het strijkkwartet, het Weense Kolisch Kwartet en mocht hij als waarnemer de lessen van voormalige altist Eugene Lehner bijwonen.

-*Suzanna Flier*: ze speelde als eerste violiste, en goed ook, in het Schulhoff Kwartet en behoorde tot die wonderbaarlijke talenten, waarvan geen mens weet waar ze anders vandaan hadden moeten komen dan rechtstreeks uit de kosmos. Ze stamde uit een Rijkwijkse arbeidersfamilie. Ze heeft lichte kattenogen, haar mond is klein, symmetrisch en haar lippen zijn onder en boven even vol. Haar haar is een hazelnootkleurig en reikt tot haar middel

Ze was goed bevriend met de ik-persoon, waar ze nooit een relatie mee heeft gehad. En volgens hem was ze zo mooi als de noten waarmee ze nu al dagenlang in haar hoofd rondliep.

Ze kreeg een relatie met Marius van Vlooten, trouwde met hem en kreeg drie kinderen, Benno, Beatrijs en Lidwien.

-*Ines*: drie jaar ouder dan Van Vlooten. Toen was ze een bijna afgestudeerde antropologe van 25 jaar, die Marius al na hun tweede of derde liefdesontmoeting had laten weten dat hun verbintenis een tijdelijke zou blijven, omdat ze van plan was meteen na haar doctoraal examen aan haar promotieonderzoek te beginnen en het gebied waar dat moest gebeuren, het hoogland in het oosten van Venezuela waar het indianenvolk van de Yanomami woont, zat al heel lang als een zuivere privéwonderlijkheid in haar hoofd.

Leesverslag Kreutzer-sonate (Margriet de Moor)

Sanne Slabbers

© havovwo.nl (juli 2003)

Titelverklaring

De titel van het boek: 'Kreutzer-sonate: Een liefdesverhaal kan als volgt verklaard worden.

Kreutzer-sonate slaat op de naam van een strijkkwartet van Janáček, dat de ik-persoon en Van Vlooten in Bordeaux hebben bekeken of in elk geval beluisterd en dat gespeeld wordt door de eerste violiste Suzanna Flier. Met haar krijgt Van Vlooten een liefdesrelatie, wat de ik-persoon nooit gelukt is. Vandaar de ondertitel 'een liefdesverhaal'. De ondertitel komt ook neer op de liefde die Van Vlooten voor Ines had, maar wat nooit een echte relatie heeft kunnen worden, omdat zij andere plannen had. Van Vlooten heeft zich hierna met een pistool in het hoofd geschoten, waarbij hij een oogzenuw raakte en blind werd. Hij had na dit voorval gedacht nooit meer verliefd te kunnen worden om een relatie op te bouwen, maar in Bordeaux ontmoet hij dus Suzanna Flier waarmee hij een relatie krijgt. Hij trouwt met haar, waarna hun relatie geteisterd wordt met ontrouw en jaloezie. Ook werkt Janáček aan een stuk naar aanleiding van Tolstojs Kreutzer-sonate, de novelle die hem provoceert, ergert en zonder twijfel ook hevig bekoort. Bijna twintig jaar heeft hij met de door liefde en jaloeziebevangen personen geleefd en ook als componist al eens aan hen gedacht. De componist bijna zeventig is hij, geeft de spiraal van passie en noodlot die zich van sonate naar novelle naar strijkkwartet beweegt een nieuwe draai. (pagina 109)

Toen Janáček dit muziekstuk componeerde was hij gebiologeerd was door een jonge vrouw en die stemming heeft bij hem ook meegespeeld, dit is ook een verklaring voor de ondertitel.

Tijd

De tijd in het verhaal loopt niet chronologisch. Er zijn namelijk verschillende terugblikken, of eigenlijk is het verhaal een soort terugblik. Het boek begint al tien jaar geleden en het eindigt met zestien jaar later.

De ik-persoon verteld over tien jaar geleden toen hij Van Vlooten opnieuw ontmoette en wat er toen allemaal is gebeurt. Je leest dan de gebeurtenissen die van Vlooten met Suzanna meemaakte, omdat er ook vanuit zijn perspectief wordt verteld (hij vertelt dat dan allemaal aan de ik-persoon als ze op het vliegveld zijn en in het vliegtuig zitten).

Er verstrijkt in totaal dus een tijd van ongeveer 26 jaar.

Plaats

De locatie is een luchthaven, waar de Van Vlooten zijn hart lucht tegenover een de ik-persoon. Van Vlootens ontboezemingen vinden plaats achter de whiskey, in een gemarmerde lounge-bar. In een lange terugblik op de eerste ontmoeting, die tien jaar voor de tweede plaatsvond, beschrijft de musicoloog de ontluikende liefde tussen Van Vlooten en Suzanna tijdens een gemeenschappelijk doorgebracht concours alias master-class in Bordeaux.